નકલ.

ચમ્બેલી ગુલાબ

ઊર્ફે

નકટી જમાંતકી જોડી યાને ઘઘેકો કયું મીલે ઘોડી?

વાસ્તે ગિરોહે વિકટોરીયા નાટકકે,
તસ્નીફ કિયા,
મરહૂમ મુનશી માહેમુદ મીયાં મુતખ્ખલુસ
બ રૌનકને
ઔર
છાપકે ઇજહાર કીયા વાસ્તે ખાસો આંમકે,
માંલેકાંને
ગિરોહે વિકટોરીયા નાટકકે હુકમસે,
દી. લખમીદાસકી કુંને
જબાંને ઊરદુ બ હર્ફે ગુજરાતી.

મુમ્બઇ,
ફોર્ટ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, નાં૦ ૧, પારસી બજાર સ્ત્રીટ,
સેમ્યુઅલ હાઈમને છાપા હયે.

કીમત દો આને.

તખ્તએ ના..

કબ્વેખાં............................પાંચ અએબકા બદફ્એલ અમીર.

ગુલાબ............................એક સોદાગર—ચમ્પેલીકા આશ

સૈયાદખાં............................એક જાની દહેકાની.

કબુતરપરવાજ............................સૈયાદખાંકા નોકર.

બાજખાં............................કબ્વેખાંકા નોકર.

ગઠ્ઠા............................સૈયાદખાંકી મામાકા લડકા.

ચમ્બેલી............................સૈયાદખાંકી દુખ્તર.

કુડકબી............................સૈયાદખાંકી મામા.

સહેલી—નોકર—ભૈયાજી બારબરદાર—વગએરાં.

મુકામ

ઝંગસીયાલ.

નક઼લ

ચમ્બેલી ગુલાબ

ઊર્ફે

નકટી જમાંતકી જોડી યાને ઘધેકો ક્યું મીલે ઘોડી?

આબ પહેલા—પડદા પહેલા.

દા લા ન.

[ગુલાબો ચંમ્બેલીકા દાખેલ હોના.]

પીલુ.—કાહારવા.

મતવાલી તોરી નએનાંરે.—યે રાહા.

ચમ્બેલી—

તોહે રાખું લગાએ મોરી છતીયાંરે, દીનો રતીયાં રે, દીનો રતીયાંરે.—તોહે.
બએરી પીતા મોરા સાજન તોસે, કરને ન દેત હએ લગ઼તીયાંરે.—દીનો.
કીસ સંગ ભેજું કૌન તોહે દે, લીખ લીખ રાખી જો પતીયાંરે.—દીનો.
જાએ પીયા કોઇ દેખ ન લેવે, ધડકત હએ મોરી છતીયાંરે.—દીનો.

ગુલાબ—હાએ! અએ ગુલે ગુલજ઼ારે ખુબી, વાએ! અએ બુલબુલે શાખ઼સારે માહબુબી, આપ યે ક્યા ફરમાતે હએં, જાનેકા ફીક઼રા કીયા મુઝે સુનાતે હએં.

[ગુલાબકા બોસા લેના, ચમ્બેલીકા સામને દેખ કર ઘબરાના.]

ચમ્બેલી—અરે હાએ! કમબખ઼્તી, યે ક્યા નસીબકી બુરાઇ આમાલોકી સખ઼્તી. અગ્ગે ગ઼ુલ જલ્દ હુવા હો, કહીં તુઝ પર નાહ઼ક ન જફા હો. દેખ વો બુડા શએતાનકી તરહ઼સે આયા, હાએ! અલ્લાહ મએં ક્યા કરૂં, મેરા દીલ નેહાયત ઘબરાયા.

ગુલાબ—અએ મેરી જાન મુઝે કહીં છુપા દો, યા કોઇ રાહ દેખા દો, તો મએં ચલા જાઉં, ઔર ઉસ મુઝીકે સદમોંસે જાનકો બચાઉં.

ચમ્બેલી—પ્યારે, સીવા મુર્ગખાનેકે દુસરા મકાંન નહીં, ઈસ જગેકે સીવા તુઝે કહીં અમાન નહીં. છુપ શીતાબ છુપ જા, આયા આયા વો ખાના ખરાબ છુપ જા.

ગુલાબ—અએ જાનેજાં કાંહાં છુપાતી હો, કયા મુઝે મુરગા બનાતી હો? ગોકે યે જગેસે દીલ નીહાયત મલુલ હએ, મગર તુમસી મુરગી સાથ હો તો યેભી કુબુલ હએ.

ચમ્બેલી—બસ અબ ખુરાફાત છોડ દે, અગર જાનકી બેહતરી ચાહાતા હએ તો પોશીદા હો જીઆદા બાત છોડ દે.

[ચમ્બેલીકા ગુલાબકો મુર્ગકી ઝાપમે છુપાના, સૈયાદખાંકા આનાં.]

સૈયાદખાં—કયું અએ મીન્નજી ચંમ્બેલી મીસલે બુલબુલ, અબ તક હએ તુઝે ખીઆલે ગુલ? દેખ મેરે તાબએ ફરમાન હો, માન જા, કબ્વેખાંકી દીલસીતાંન હો. ઈસમે તેરી બહેતરી હએ, અએ દીવાની કયું વો કંગાલકી સુરત પર મરી હએ?

ચમ્બેલી—બસ અએ પીદર સીતમગર મુઝે જીઆદા ન સતા, બાર બાર ઉસ કબ્વેખાંકે જીકરસે મેરા દીલ ન દુખા. બાગબાંને જેહાંને બાગે આલમમે શાખે ગુલકો બુલબુલકે લીએ પએદા કીયા, ન કે જાગો જગનકે શોરો ગુલકે લીએ પએદા કીયા?

સૈયાદખાં—મગર અએ મગરૂર, યે તો બયાંન કરકે તેરા કયા હાલ હએ? બાલ કયું પરેશાંન હએં! અંગીયા કૈસી મસકી, મુંહ કૈસા લાલ હએ!

ચમ્બેલી—પીદર કયા કહું. જાકરભી કહાં રહું. તુમારે મુર્ગને તો મુઝે હએરાંન કીયા, દેખીએ કીતના પરેશાંન કીયા. મએં જીધર જાતીથી ઉધર મેરે પીછે આતાથા, ગરજકે હર તરહ સતાતાથા. આજતો ઐસા ગુસ્સા આયાથા કે મુવેકી ગરદનહી તોડતી, હરગીજ જીન્દા નહીં છોડતી. કયા યે નાપાક મુરગા મેરે પર મરતા હએ, જો ઈસ તરાહ દીવાનપન કરતા હએ?

સૈયાદખાં—કૌન? નમકહરામ મુર્ગે બેહંગામ તેરે પર મુબતેલા? અરે યે કીતના નાપાક, કૈસા બેહયા. મઐં અબ ઊસ નાપાકકો ઝીન્દા નહીં છોડુંગા, બસ ઈસી લઠસે ઉસકા સર તોડુંગા.

[સૈયાદખાંકા મારને ચાહાનાં, ચમ્બેલીકા રોકના.]

ચમ્બેલી—પીદર, પીદર, વો મુર્ગ બે લીયાક઼ત હુએ, ઉસકો જાનસે મારના હીમાક઼ત હુએ ઈતને જોશમે ન આઈએ, જરા સબ્રકો કામ ફરમાઈએ.

સૈયાદખાં—છોડ દે અએ બેહયા મેરા હાત છોડ, અબ બનના બહોત મુશકીલ હુએ, બનાવટકી બાત છોડ. યે નાપાક મુર્ગ તુઝ પર બુરી નજર ઉઠાતાથા, મેરી ઈતની બડી ઈજ્જતકો ખાકમે મીલાઁતાથા.

[સૈયાદકા ઝાંપકો ખોલનાં, ગુલાબકા નકાબ-
દાર મુંહ દીખા કર હએબતનાક આવા-
જસે બોલનાં.]

અરે યે જીન યા ભુત તો ન હો! [કાંપનાં.]

[ગુલાબકા પુકાર કર ડરાના, કુડકબીકા
આન કર એક કોનેમે છુપનાં.]

અ બી યા ત.

સૈયાદખાં—ગજબનાક ઈતને હો ક્યું અએ જનાબ?
જો દેતે નહીં બાતકાભી જવાબ.
ગુલાબ——કીસીસે નહીં હમતો કરતે કલામ,
હમે તો હુએ બસ કામસે અપને કામ.
સૈયાદખાં—ભલા ઘર મેરે આપકા કાંમ ક્યા?
હો કીસ કૌમકે કહીએતો નામ ક્યા?
ગુલાબ——હું મઐં મલેકુલ મૌત ઈજરાઈલ નાંમ,
ક઼બ્જ કરના જાનકો યે મેરા કામ.

મુર્ગકો આપ જો જાનસે મારેંગે, તો હમ ઈસકી રૂહ લે કર ચૌથે આસમાન પર સીધારેંગે.

ચમ્બેલી—કયા જનાબ મલકીલ મૌત હુએં, જબતો મેરે હોશો હવાસ ફૌત હુએં. બાબા જાન હુજુર કે કદમ ચુમો, નીશ્શોએ

ગુસ્સેમે ન ઝુમો. ભલા જનાબ, મેરે પીદર મુર્ગકે મારનેસે હાત ઉઠાએંગે, તો આપ કીસકી જાન કબ્જ કરકે લે જાએંગે?

ગુલાબ—જબતો હુમભી ચલે જાએંગે, ચોથે આસમાનકો જાકર બસાએંગે.

સૈયાદખાં—અચ્છા જનાબ જલ્દ તશરીફ લે જાઈએ, મએ. ઈસે નહીં મારતા હું, આપ તસદી ન ફરમાઈએ.

ગુલાબ—આપકી યેહી મરજી હુએ તો હુમ જાતે હુએં, તુમ કયું ધભરાતે હુએં. [ગુલાબકા અકડકે જાનાં.]

ચમ્બેલી—પીદર અબ મએં જાતી હું, ઓર મુરગીયાં કો લે આતી હું. [ચમ્બેલીકા જાના, કુડકબીકા બાહેર નીકલ આનાં.]

કુડકબી—મીયાં અરે સૈયાદખાં તુમસાભી કોઈ ડરપોક હુએ? તુમારી બાતકો નં રોક હુએ ન ટોક હુએ અરે વો મલેકુલ મોત નહીંથા, મગર તુમારી લડકીકા આશક ગુલ થા ગુલ, આપતો બીલકુલ હો ગએ બેતાહમ્મુલ

સૈયાદખાં—કયા વો ખાનાખરાબ ગુલ થા! હકીકતમે મએ બેફહમ બીલકુલ થા. કબુતર પરવાજ? ઓ કુબડે જાલસાજ?

[કુબડે કબુતર.પરવાજકા આનાં, કુડકબીકા છુપ જાનાં.]

કબુતરપરવાજ—આયા મહેરબાન, ફરમાઈએતો ફરમાન.

સૈયાદખાં—ઈસી વકત કજ્વેખાકે મકાન પર જા, ઔર ઉસે સુના, કે કલકા કલ અપની બરાત યાને શબગસ્ત લે આ. જલ્દ ચમ્બેલીસે શાદી કર, અપની આબાદી કર. [સૈયાદખાંકા જાના]

કબુતરપરવાજ—પહેલે જા કર ગુલાબકો સુનાતા હું, ઔર ફરેબસે ઉસકોહી નૌશાહ બના કર લાતા હું.

[જાના કબુતર પરવાજકા, બાહેર આના કુડકબી જાલસાજકા.]

કુડકબી—મુવા યે ગુલસે મીલા હુએ, ઈસકે પીછે પોશીદા જાનેમે ભલા હુએ. [કુડકબીકા કબુતરપરવાજકે પીછે જાનાં.]

બાબ પહેલા—પડદા દુસરા.

દીવાનખાંના.

[ગુલાબકા ચમ્પેલીકે ફીરાકમે એકરાર આનાં.]

સારંગ—ગઝલ.

દીલ મેરા જીસને લે ગયા—યે રાહા.

ગુલાબ—કૈસા રેહા ભલા હો ગીરફતાર ઈશ્કકા.
અચ્છા કહીં હુવાભી હુએ બીમાર ઈશ્કકા.—કૈસા.
ગુલ હાએ બાગ દહરસે જી બહેલે કીસ તરહ,
દીલમે ખટક રહા હુએ મેરે ખાર ઈશ્કકા.—કૈસા.
મજબુર લાખોં કયું ન હો ઈસ એક ઈશ્કસે,
ખુદહી ખુદા હો જબકે તરફદાર ઈશ્કકા.—કૈસા.
આશક હુવા હુએ જો કોઈ વો જીતેજી મુવા,
કયું કે અજલ કહાતા હુએ આજાર ઈશ્કકા.—કૈસા.
શાઈદકે ઈશ્કબાજીકા જાતા રહા મજા,
વર્ના જનાબે રૈનક ઔર ઈનકાર ઈશ્કકા?—કૈસા.

[કુબડે કબુતર પરવાજકા આના.].

કલ્યાંન—ગઝલ.

લટકનસે હમ જાતે જંગ પર—યે રાહા.

કબુતરપરવાજ-છોડો ગફલત, ગુલાબ. કયા હુએ મુસીબત.
કીજીએ હીકમત ,, કરતે બયાન.
આપકી દીલબર ,, કયા હુએ મુજતર!
આંખે હુએં તર ,, હાં! મેરી જાન.—છોડો.
ઉસકા સબબ હુએ ,, કયા વો ગઝબ હુએ?
કબ્જેકા અબ હુએ ,, કયા ઉસે ધ્યાંન?
નહી અએ હજરત ,, ફેર કયા આફત?
શાદીકી દીકકત ,, કયા ઈસી આંન?—છોડો.

તુમસે નહીં જી „ કીસ્સે કરેગી
કઝ્વેખાંશી „ બડ ગઈ શાંન?
કલહી બરાત હુએ „ જીકા ધાત હુએ,
પર યે બાત હુએ „ કહે ઈસી આંન.—છોડો.
હો તું દુલહા „ બકતા હુએ કયા,
કામ બનેગા „ કયા નાંદાન ?
ડાલો સેહેરા „ છુપેગા ચેહેરા.
ચેહી મેરા „ હુએ અરમાંન ?—છોડો.
ખાએગા ધોકા „ બાપ ઉન્હોકા ?
બુડા ખોકા „ હુએ શએતાન,
દેખો તમાશા „ ખુબ તરાશા,
કરના ન હારા „ બાત ઉસ આંન.—છોડો.

કબુતરપરવાજ—મેરે હાત ચમ્બેલીકે પીદરને કઝ્વેખાકો પએગામ દીયા હુએ. કે મએંને સબ શાદીકા અસબાબ મોહેયા કીયા હુએ. કલ શબકો નૌશાહ બના કર આઇએ, ઔર અપની દુલહનકો બ્યાહ કર લે જાઇએ. યે સુનતેહી મએં ઘબરાતા હુવા આપકે પાસ આયા, આહ્‌વાલ વહાંકા કમા હક્‌કહુ શુનાયા. અબ આપ લીબાસે ફાખેરાના પહેન કર મુહ પર સેહેરા ડાલો. ઈસ ધોકેસે નીકાહ પડ કર બીચારી ચમ્બેલીકો કએદસે નીકાલો, અબ મએં જા કર કઝ્વેખાકો ફરેબ ખીલાતા હું, કલકે એવજ પરસુ બોલાતા હું.

ગુલાબ—બહોત ખુબ હુએ, મુઝે મરગુબ હુએ. મએંને તેરે સબબ જો વો આહ્‌વાલ જાનાં, ઉસકા હજાર બાર એહસાન માનાં.

[દોનોકા જાનાં,]

બાબ પહેલા—પડદા તીસરા.

દી વા ન ખા નાં.

બીલાવલ—ઠુંમરી.

આવો પીતમ આવો—યે રાહ.

કબ્વેખાં—

પ્યારી ચમ્બેલી જગમે એકેલી, હએ તુહી અલબેલી,
તેરે લીયે કયા મુશકીલ ઝેલી, હએ તુહી અલબેલી.--પ્યારી.
ગુલ હએ તુ ઔર મએં બુલબુલ, મસ્ત હું મએ ઔર તુ હએ મુલ,
મએં હું સજા ઔર તુ હએ સજેલી, હએ તુહી અલબેલી.—તેરે.
કબ્વેખાં હએ નામ મેરા, ઔર ઇશ્ક તેરા હએ કાંમ મેરા,
તુઝસે બાજીએ ઉલફત ખેલી, હએ તુહી અલબેલી.—તેરે.

[આના કુડકબીકા.]

ભોપાલી—ગજલ.

યે કહેતીથી લએલી.—યે રાહ.

કુડકબી———કયું દલગીર હો આપ એ કબ્વેખાં
કબ્વેખાં———કુડકબી, ચમ્બેલીકા મુશ્તાક હું,
કુડકબી———અજી હોગે કલ શાદીસે શાદમાં,
કબ્વેખાં———કુડકબી, ચમ્બેલીકા મુશ્તાક હું.—કયુ.
કુડકબી———હુવા કુલસા કીસ લીયે ચેહરા જર્દ.
કબ્વેખાં———ઉડી ઇશ્કકી મેરે મુખડે પ ગર્દ,
કુડકબી———કયું નાહકબી ભરતે હો તુમ આહે સર્દ,
કબ્વેખાં———કુડકબી, ચમ્બેલીકા મુશ્તાક હું.—કયું.
કુડકબી———ચમ્બેલી કે હએ બ્યાહકી ધુમધાંમ,
કબ્વેખાં———કહો કીસ્સે બ્યાહેગી વો ખુશખીરાંમ?
કુડકબી———નહીં તુમકો મન્જુર કયા નેકનાંમ?
કબ્વેખાં———કુડકબી, ચમ્બેલીકા મુશ્તાક હું.—કયું.

કુડકબી———કબુતરને કયા આકે તુમસે કહા ?
કઢવેખાં———યાંહાંતો નહીં આયા વો કુબડા,
કુડકબી———ન માઅલુમ ? ઉસને તુમ્હે સમઝા કયા,
કઢવેખાં———કુડકબી, ચમ્બેલીકા મુસ્તાક હું.———કયું.

કુડકબી—એ જનાબ, વો કબુતરપરવાજ ખાના ખરાબ કુબડા તો સુબ્હોસે પએગામ લે કર આયા, મગર બડા તાઅજજુબ હએ કે આપને વો પયાંમ નહીં પાયા !

કઢવેખાં—તો કયા સૈયાદખાં કલકા કલહી શાદી કર દેગા ?

કુડકબી—હાં, સાહેબ આપકા દામન ગૌહરે મુકસદસે ભર દેગા.

[સામને દેખ કર.]

પર વો સામનેસે કૌન આ રહા હએ? વોહી કબુતરપરવાજ બેહયા હએ. મુઝે છુપાના લાઝીમ હએ, કયું કે વો ફરેબકા આઝીમ હએ.

[કુડકબીકા એક બાજુ છુપ જાનાં, કબુતરપરવાજકા આના.]

ઝીંઝોટી.

ઇંગ્રેજી રાહા.

કબુતરપરવાજ-ખુશ હો કઢવેખાં તુમારા પાર હુવા હએ બેડા,
કઢવેખાં———કયા ખુશી હએ કહે કે તેરે મુંહમે પડે પેડા?
કબુતરપરવાજ-હોગા સુનતેહી તુમારે ગોશ્ત તનમે દેડા,
કઢવેખાં———કહેના જો કુછ હએ સો કહે કયું નઝાક તુને છેડાં,
કબુતરપરવાજ-લો મુબારકબાદી, હએ તુમારી શાદી,
કઢવેખાં———ગમસે જબતો પાઇ મએંને બેશક આઝાદી.
બરકી મેરે ઊરસે બેશક હોગી આબાદી,
કબુતરપરવાજ-પર ન કુડકબીકા સુન્ના હએ, વો માલઝાદી.—ખુશ.

બ એ ત.

કઢવેખાં———ભલા શાદીકી ઠએરી કીસ દીન ઘડી?
હએ ઉસ દીનકી ઉમ્મીદ મુઝકો બડી.
કબુતરપરવાજ-હએ પરસુહી શબકો નીકાહ આપકા,
યે કહેના ચમ્બેલીકે હએ બાપકા,

[આદાબ બજા કર જાના કબુતરપરવાજકા
કુડકબીકા બાહેર આનાં.]

કુડકબી—કબ્વેખાં, કબ્વેખાં, ઈસકી બાત હરગીજ મત માનો ઈસે બડા ફરેબી જાનો.

કબ્વેખાં—નાપાક દલ્લાલા, ઈબલીસકી ખાલા, ફરેબો મક્કાનો તુ કામ કરતી હુએ, ઉસ ગરીબકો કયું બદનાંમ કરતી હએ?

કુડકબી—કૌન મએં ?

કબ્વેખાં—હાં, તુ, તુ, તેરે મુહ પર થુ, થુ, ચલ નીકલ મેરે ઘરસેઓ રીજાલી, માહા કાલીકી બહેન કાલી. [ધક્કે માર કર કુડકબીકો નીકાલ દેનાં.] નાપાકજાદી, ખન્નાસકી દાદી, ફરેબ કરને આઈથી, મુઝે ફજીહત કરનેકી તદબીર લગાઈથી. પર ઉસકો કાંહાં ખબર હુએ કે, મએં મબ્વેખાંકા બેટા કબ્વેખાં આકીલો દાના હું, બલકે ચાલાકીકા પાજાનાં હું. [જાના કબ્વેખાંકા.]

બાબ પહેલા—પડદા ચોથા.

જ રા ન ગા હ .

[ચમ્બેલીકા સેહેરા ડાલે હુવે સેહલીયોંકે સાથ આન કર મસનદ નશીંન હોનાં ગુલાબકા કુબડા દુલહા બન કર મુંહ પર સેહેરા ડાલે હુવે સાથીયોંકે સાથ આન કર દુલહનકી નજદીક બએઠનાં.]

કા ફી.—હો રી .

ગાવો સબ મીલ માહપારા—યે રાહા.

સબ સાથી—

દુલ્લે મીયાં તશરીફ લાએ, બનકે નોશાહ આએ.—દુલહે.
બનડીકે તુમ સાથ બએઠો અએ બનડે, ઘડી નેક યે તુમને પાએ,

સહેલીયાં—

આઈએ નોશા આઈએ દુલહે, મસનદકો હમને સજાએ.—દુલહે.

[ગુલાબકા ચમ્બેલીકે બરાબર બએઠના, કુડકબીકા સૈયાદખાંકો લેકર આના.]

ઈંગ્રેજી રાહા—કલયાંન.

રંગ રંગ હમ્એ રસીયા—યે રાહા.

કુડકબી———દેખો સાહેબ દેખો,
સૈયાદખાં——દેખું દુલ્હેકા નુર, [દેખને ચાહાના.]
કબુતરપરવાજ-ઠએરે ઠએરે ઠએરે,
કુડકબી———કયું હોતા નહીં તું દુર. [હટાના.]
સૈયાદખાં——ખોલો ઇસકા ચેહેરા,
કબુતરપરવાજ-રે સેહેરા જાએ તુટ, [રોકનાં.]
કુડકબી———બોલ મત તુ ઝુટ,
સૈયાદખાં——કે જાએગા સર ફુટ.

[સૈયાદખાંકા પુરકા નીકાલના, ઔર ગુલાબકો
દેખ કર ઉસકો ગીરા કર સવાર હોના,
સબકા ગુલાબકો જુતીઓંસે મારનાં.]

સૈયાદખાં——ઠોકો ઈસકો ઠોકો,
ગુલાબ———કયા લોગે મેરી જાંન ?
કબુતરપરવાજ-છોડો છોડો છોડો,
કુડકબી———કયું બીચમે શએતાંન ? [માર કર હટાનાં.]
ગુલાબ———રહમ કરો અએ ખાલા,
સૈયાદખાં——લે ખાલે યે પાપોશ, [જુતી મારનાં.]
ચમ્બેલી———છોડો છોડો બાવા,
કબુતરપરવાજ-યે હો ગયા બેહોશ. [બેખુદ હોનાં.]
સૈયાદખાં——ઢોંગ કીયા હમએ મકકાર,
કુડકબી———મારો કમરમે લાત, [લાત મારનાં.]
ચમ્બેલી———મર જાવે યે નાહક
કબુતરપરવાજ-તો આવે કયા ફેર હાત ?
કુડકબી———ઈસકોબી તો પીટો,
સૈયાદખાં——હાં, ઠોકો હાત ઔર લાત [મારનાં,]
કબુતરપરવાજ-હડદી મેરી તુટી,
સૈયાદખાં——તુ કર બદી બદજાત
ગુલાબ———ભાગું મએંતો ભાગું,

કબુતર———લો વો ગયા હુએ ભાગ [સાથીયોકે સાથ ગુલાબકા ભાગનાં.]
સૈયાદખાં———લાઓ પકડ કર ઉસકો,
કબુતરપરવાજ—હા, કરતા હું મએ લાગ [ફરાર હો જાનાં.]
સૈયાદખાં———અબતક નહીં કયું આયા,
કુકકબી———જી કૌન ? કજ્વેખાં ? [બાજેકી આવાજકા આનાં]
સૈયાદખાં———બજતા હુએ કયું બાજા
કુકકબી———લો આયા વો, હાં હાં.

[એક શીદી કુબડેકા ઢોલક બજાતે હુવે કજ્વેખાકો સેહેરા ડાલે હુવે દુલહા બના કર લે આના સૈયાદખાકા હાથ મીલાનાં]

બએત.

સૈયાદખાં.———લો સાહેબ ચમ્પેલીકા પકડો તુમ હાથ,
રખો સુખસે લે જાઓ ઘર ઈસકો સાથ.
[કજ્વેખાકા મોહબ્બત દીખલાના ચમ્પેલીકા ઈનકારસે પેશ આનાં.]

બાબ પહેલા—પડદા પાંચવા.

રાસ્તા.

[ગુલાબકા બેકરારી કરતે હુવે દાખીલ હોનાં.]

જીલા.—જીન્જોટી.

મોરી રાધાને બંનસી—યે રાહ.

ગુલાબ—
ઓ ચમ્પેલી ઓ દીલદાર પ્યારી, બીન તેરે હું મએં બીમાર પ્યારી,
ફુરકત નો તેરી મૌત હુએ મેરી, હું જીનેસે બેજાર પ્યારી.—બીન.
[કબુતર પરવાજકા આનાં.]

કાલીંગડા—લાવણી.

ચલ બાત છોડ દે કાના.—યે રાહા.

કબુતર પરવાજ—

કયું ગુલાબ તુમકો હમે યાસ, ગુલાબ હું ચમ્બેલીસે મએ બે આસ..
મએં કરંગા ઉસકી તદબીર, ,, કયા હો ન હોં સીધીજો તકદીર.

ઝુલ.

ઘર કઝ્વેકે મએં તો ચલા, ગુલાબ મત જાવો હમે બુરી બલા.
હું મએં ઉસ્સે ફીજું અચપલા ,, હમે મરજી તો જા તુ ઉસપાસ.
હું ચમ્બેલીસે મએં બે આસ.
[દોનોકા જાનાં.]

—•—

બાબ પહેલા—પડદા છઠ્ઠા.

—•—

દી વા ન ખાં નાં.

—•—

[ચમ્બેલી ઔર કઝ્વેખાંકા દાખેલ હોનાં]

કઝ્વેખાં—ચમ્બેલી, સરકશ ચમ્બેલી, તુ મેરા માનતી હમે યા નહીં, અએ મગરૂર રંડી બોલ મેરા દરજા પયેછાનતી હમે યા નહી ?

ચમ્બેલી—અએ શએતાનકી સુરત, કુત્તેકી મુરત, ચલ મેરે આગેસે દુર હો. અપને ફ઼ઝ્જેમે મુઝે પાકે નાંહ઼ક઼ ન મગરૂર હો. અએ મુવે નકટે કુબડે, તું જીન્દા ગોરમે ગડે, ખુબ જાનકે મએં અપનાં સીના ચાક કરંગી, બાગે જવાંનીકી બાહાર તેહેં ખાક કરંગી, બલકે ખુદકો હીલાક કરંગી, મગર તુઝસે નજીસસે મીલ કર અપના પાક જીસ્મ જીનહાર નહીં નાપાક કરંગી.

કઝ્વેખાં—અએ નાપાક બેઈમાન, તેરે લીએ યે મકાન, આજસે હમે જીન્દાંન, દરવાજે પર દરબાંન, ઉસકે સાથ નીધાહબાન, મએં હોકે રહું હર આન, તબહી મુઝકો માન, તુ સચ્ચા કઝ્વેખાંન.
[દમ દે કર જાના કઝ્વેખાંકા.]

જીન્જોટી—ગજલ.

આપકા મુસ્તાક હું.—યે રાહા.

ચમ્બેલી——ગર ન સાકીન હો જો બુલબુલ બાગકા,
પર ચમન હોગા વતન કબ જાગકા.—ગર.
કયા ચમનકી સએરસે ઉસકો ગરજ,
જીસકે હો ગુલજાર દીલમે દાગકા.—ગર.

[જાના ચમ્બેલીકા.]

બાબ પહેલા—પડદા સાતવા.

દીવાનખાંના.

[બાજખાંકા દરબાની કરનાં,
ગઠ્ઠેકા દાખેલ હોનાં.]

ગઠ્ઠા—આદાબ, આદાબ, જનાબ ફએજ મોઆબ, બાજખાં સાહેબ આદાબ.

બાજખાં—કયું બે ઓ ગઠ્ઠે, ઉલ્લુકે પઠ્ઠે, કાંહાં જાંને પર આમાદા હુએ, કીસકે ઘર તુફાન મચાનેકા ઈરાદા હુએ?

[કબ્વેખાંકા દાખેલ હોના.]

ઈંગ્રેજી રાહા.—કલ્યાંન.

કરતુ એ પએમાંન—યે રાહા.

કબ્વેખાં——દેખ તું હો હુશીઆર, અભી ઉસને કીઈ તકરાર,
કે હું તુઝસે મએબેજાર, કરતી નહીં મુઝકો પ્યાર.
તુ અએ બાજખાંન, મેરા હુએ દરબાન,
રખના ધીયાંન, વર્ને જાન તેરી, લુંગા માન.—દેખ.

મજકુર રાહા.

બાજખાં—મરતા તો હું આંખે ફોડ, નીન્દ ગઈ હુએ મુઝકો છોડ,
કરતી નહીં જો રંડી જોડ, ગરદન ઉસકી ડાલો તોડ.
મએં અએ નામદાર, કબતક હું બેદાર,
રાતેં ચાર, હો ગઈ પાર, જાગા હું હરબાર.—દેખ.

તાહુતુલ લફ્જી.

ગઠ્ઠા—સચ્ચી તેરી હુએ યે બાત, રંડી હોગી વોહ બદજાત,
બાંધો જા કર ઉસકે હાત. દો ઉપરસે ફેર એક લાત.
મારો નેક નામ, તાકે સુબોહ શામ,
હો કે રામ, ઘરકા કામ, કરેગી તમાંમ.

કઠ્વેખાં—અએ બીજજુ લૌંડે તુ અકલમંદ ઇતના કાંહાંસે હો ગયા, કે મુઝે દાનાઇ સીખલાતા હુએ? [થપડ મારનાં.]

ગઠ્ઠા—અરે મીયાં તંબુ, અકલો દાનાઇ કીસ જાનવરકા નામ હુએ, વોહભી આપકો ખબર હુએ?

કઠ્વેખાં—ખામોશ લૌંડે ખામોશ, સરારતકે પુતલે, માંકે પેટમે ભી ચએંનસે ઠએરાથા યા નહીં? [બાજો કઠ્વેકા ગઠ્ઠેકો ખુબમારનાં]

ગઠ્ઠા—ખેંએર ખન્નાસો, તુમને મુઝે મારા તો હુએ, પર ઇસ મારકી દાદતો એસીભી લું કે તુમભી યાદ રખ્ખો, લેકીન વોહ તીસરા ખન્નાસકા દાદા; ખુબસુરત સબસે જ્યાદા, કૌન આ રહા હુએ?

[કબુતર પરવાજકા દાખેલ હોનાં.]

માંડ.—લાવણી.

મેરી પીઆરીકા હીંદોલા.—યે રાહા.

કબુતરપરવાજ-અજી કઠ્વેખાં સાહેબ, મોઆફ હુજુર હો મેરા કુસુર-અજી.
બેઇમાન બાગી મેરા હો ગયા ગુલાબ,
અબતો મુઝે નોકરીમે રખ્ખો અએ જનાબ.-અજી.

[ગઠ્ઠાકા સબકો પટાખે બાંધનાં.]

કઠ્વેખાં——ચલ ફરેબી દુર હો, તુ મેરેસે હો દુર,
લે ઉડે ન મેરી કહીં તુ ચમ્બેલી હુર.-અજી.
કબુતરપરવાજ-કાલે આફ કીજે મુઝપર આપ અબ કરમ,
મએં દગા કરું તો હુએ તુમારીહી કસમ.-અજી.

બાજખાં—જનાબ યે કસમ ખાતા હુએ, અપને કીએ પર પચતાતા હુએ, ઇસ લીએ ઇસે નોકર રખના બેહતર હુએ, કંઇ શખસે બંદાભી બગએર નીન્દકે મુજતર હુએ, એકસે દુસરા દરબાંન હો, તો બેગમકો જીન્દાને ફરંગસા કયું ન યે મકાન હો?

કઠવેખાં—ગર તેરી મરજી હુએ તો મુઝે કુબુલ હુએ, લેકીન બાજખાં, આજ મેરા દીલ બહોત મલુલ હુએ.

બાજખાં—ઉસકી તદબીર મેરે પાસ હુએ, આપકો કયું હીરાસ હુએ? બીરાંડીકી એક દો બોતલ ખોલેંગે, ઔર તીનો ખુબસા ચહડા કર રંગો રાગની બોલેંગે.

કઠવેખાં—હાં, મુઝે યે સલાહ પસંદ હુએ.

કબુતરપરવાજ—ઔર આપસે જીયાદા શરાબ હોકનેકા શોક મુઝે દુચંદ હુએ. [કબુતરકા જેબસે શીશા નીકાલના.]

બાજખાં—ચલો ઉડાવ પએમાને પર પએમાના, ઔર લલકારો સુરોદે મસ્તાના. [બગલમેસે છુપાયા હુવા પીયાલા નીકાલના.] ગઠડેકા સબકે પટાખે સીલગાકર ભાગ જાના.]

કઠવેખાં—બાજખાં,બાજખાંહુશીયાર રહેના,મેરી ચમ્બેલી પ્યારીસે ખબદાર રહેના. યે કબુતરપરવાજ અંદર જાને ન પાએ, મએં ઇસસે ડરતા હું, કહીં મેરી ચમ્બેલી કો ગુલાબસે ન મીલાએ. મએં જરા બાજારમે જાતા હું, ઔર મેરી ચમ્બેલી કે વાસ્તે અખરોટ, બાદામ, કંવલે, સંતરે, અનાર, લે આતા હું.

બાજખાં—બહોત ખુબ જાઇએ.

કબુતરપરવાજ—[ખુદસે] મુઝેભી યેહી મરગુબ હુએ,થોડી દેરસે આઇએ. [ગઠડેકા પીછેસે આન કર તીનોકુ રસીસે બાંધના, ઉન્હોકા ચલને જાનાં ઔર ગીર જાનાં, ઉસકા ફરાર હોના.]

કયા પલીદ બીજજુ હુએ કે જીસ્સે શએતાનભી પનાહ માંગે. નાપાકજાદી કુડકકો કહે કર ઇસ લોંડેકી એસી મસ્તી ઉતારૂંગા કે યેભી યાદ રખ્ખે. બીરાદર બાજખાન, ચલ અબ અંદર, વર્ને આએગા વોહ બંદર. જલદી ચમ્બેલીકો યાહાંસે ભગા કર ગુલાબસે મીલા દેંગે, અગર જીયાદા, શોરો ગુલ કરેગા તો ફરેબસે જહેર પીલા દેંગે.

બાજખાં—બહોતહી સલાહ નાયાબ, ચલીયે જનાબ.

[દોનોકા જાના.]

આખ દુસરા—પડદા પહેલા.

દીવાનખાંના.

[ચમ્બેલીકા આહો જારી કરને દીખલાઈ દેનાં.]

જી-જોટી.—ગ્ઝલ.

નૌશીરવાંસે બડહકે—યે રાહા.

ચમ્બેલી——દમ ભર ન તુઝે દેખે જો અખ્યે રરકે પરી આંખ,
મીઝગાંકી જખાનોસે કરે નૌહાગરી આંખ.—દમ.
ઉન આંખોંમે સાનએને ભરે કુટકે મોતી,
કીસમત યે હમારી હુએ કે ન્યશ્કોંસે ભરી આંખ.— દમ.
દેખા જીસે બીસમીલ કીયા, તાકા જીસે મારા.
ઊસ આપસે ડરીએ, જો ખુદાસે ન ડરી આંખ.—-દમ.
રહેતે હુએ વઝ્ર અશ્કકી જા તુકડે જીગરમે.
ઈન રોજો હુવી કાંને અકીકે જીગરી આંખ.—દમ.

[બાજખાંકે હમરા કબુતરપરવાજકા આનાં]

પીલુ—કાહારવા.

બુડહા બુડહી તો પીછે.—યે રાહા.

દોનો—

રો રો કર કયા હાલ ચમ્બેલી તેરા તુને બનાયા હુએ,

ચમ્બેલી—

ગમને અબતો દુરીએ દીલબરકે બહોતહી સતાયા હુએ.—રો.

કબુતરપરવાજ—

ઈતની લાગેર દેખકે તુઝકો રોના મુઝકો આયા હુએ,

બાજખાં—

સચ હુએ પહેલે ગુલસા શીગુફતા મુંહ થા અબ મુરઝાયા હુએ.—રો.

ચમ્બેલી

રોઊં નહીં તો કયા કરૂં, મુઝે કૈદી ઊસને બનાયા હુએ,

કબુતરપરવાજ—

મત રો પ્યારી તેરા કબુતર તુઝકો છોડાને આયા હુએ.—રો.

બએત.

કઠવેખાં—

[બાહીરસે] ખોલ ગન્બેલી દરવાજા તેરા ખાવીન્દ મેવા લાયા હુએ,

દોનેઃ————આવાજ હુએ યેતો કઠ્વેખાંકી,

ચમ્બેલી———હાં, હાં, વોહી આયા હુએ.—રે.

બાજખાં———હુઈએં મેરી તોડેગા,

કબુતરપરવાજ–ઔર મેરા તો સર ફોડેગા,

ચમ્બેલી–—દોનો છુપો યે દેથએલોમે, ખૌફ જો ઉસ્સે આયા હુએ.–રે.

[ચમ્બેલીકા દોનોકો થએલોંમે બંધ કર મુંહ બાંધકર એક કોનેમે છુપા દેનાં.]

કઠવેખાં—ચમ્બેલી, ચમ્બેલી, દરવાજા ખોલ, અરી હટેલી જવાબતો દે કુછ મુંહસે તો બોલ.

ચમ્બેલી—ઠએર, ઠએર, કયું સોર મચાતા હુએ, નાહક મગજ ખાતા હુયે. [ચમ્બેલીકા દરવાજા ખોલ કર કઠ્વેખાંકો લે આનાં]

કઠવેખાં—મેરી જાન એક તો મેવેકા બોઝ મેરે સર પર થા, દુસરા તેરે મીલનેકા ઇશતીયાક મેરે જીગર પર થા. ઇસ લીયે સબ્ર નહીં આયા, અબ તુઝે દેખાતો દીલને કુછ ચએંન પાયા. લા એક તેરે લાબસે લબકા બોસા તો દે, તાકે મેરે જલને જીગર મેં થંડક પડે, ફેર પહેનાઉં તુઝે ચાંદી સોનેકે કડે.

ચમ્બેલી—દુર દુર અબે નાપાક દુર હો, ઝુઠે ગુમાન પર મત મસરૂર હો. વર્ને અભી સરપર જુતી લગા દુંગી, ચાહતકા મજા તુઝે મખા દુંગી.

કઠવેખાં—કીસે ? મુઝે જુતી મારેગી, ફેર જીન્દગી કાંહાં ગુજારેગી ? અબે ઉછાલ છકકા અબ તેરે છકકે પંજે ચલને વાલે નહીં, યે ન સમઝકે મએં પૈબારા કરંગી; કઠ્વેખાં ઉમ્ર ભર તુઝે યે કએદખાનેસે બાહીર નીકાલે નહીં. [કુડકબીકા આનાં] કુડક યે હટેલી સમઝતી હો તો સમઝા, વર્ને દરવાજે પર મેરે પાસ આ. વો કમબખ્ત કબુતરપરવાજ ઔર બાજતો પરવાજ કર ગએ, ખુદા જાને જીતે હુએં યા મર ગએ, થોડી દેર તુ દરબાની કર, મએં નદી કીનારે સએરકો જા કર આઉં તબતક યે બીયાં બીઠ્ઠુકી નીગાહબાની કર.

કુડકબી—હાં સાહેબ આપ ચલીએ મએં આતી હું, પહેલેતો જરા બેગમ સાહેબકો સમઝાતી હું.

[કવ્વેખાંકા જાના, ઔર કુડકબીકા ચમ્બેલીકો મનાંનાં]

ચમ્બેલી, મેરી બેટી અલબેલી, તુ કયું ઉદાસ હુએ, દેખ થોડેહી અર્સેમે મુવે કવ્વેકા સત્યાનાસ હુએ. આજ સૈયાદખાંને હજ ઉઠાનેકે વાસ્તે એક નાજનીન મંગવાઈ હુએ, પર મએંને યે તદબીર લગાઈ હુએ, કે ગુલાબકો ઔરતકા લીબાસ પહેના કર તેરે પીદર સૈયાદખાકે પાસ રવાના કીયા હુએ, ઇસ તમાશેકો એક અજીબ કીસમકા ઢબ દીઆ હુએ. જબકે સૈયાદખાં ઉસકો નૌજવાંન નાઝનીન જાન કર નીસાર હોગા, તબ વો ઈન્કાર કરકે ચમ્બેલી ગુલાબકી શાદીકા તલબગાર હોગા. યકીન હુએ કે સૈયાદખાં મોહબ્બતમે મસ્ત હો કર નવીશ્તે પર સહી કર દેગા, ઔર તુમ દોનોકા દામન ગુલ હાએ શાદીસે ભર દેગા, મગર મએં સો રૂપએ લુગી, તબ ઇસ કાંમમે મદદ દુગી.

ચમ્બેલી—અગર ઐસા હોગા તો મએં તેરા એહસાન તાબ મર્ગ ન ભુલુંગી. [સાંમને દેખ કર] અરે પરવરદીગાર! વો દોનો કો મએંને થએલોમે કબસે બંદ કીયા હુએ, બીચારે ગરીબોંકા દમભી નીકલી ગયા હોગા. કુડકબી કુડકબી, મએં યે થએલા ખોલતી હું, તુ વો થએલેકા જલ્દી મુહ ખોલ.

[દોનોકા થએલા ખોલનાં, ઔર મુરદે પાંના.]

કુડકબી—હાએ! હાએ! યે તો મુવા કબુતર પરવાજ?

ચમ્બેલી—ઔર યે કવ્વેખાંકા નોકર બાજ! મુવે દોનોભી કાંહાં આકર મરે, અબ ઇન્હે દફન કૌન કરે! સરકારમે ખબર જાએગી, તો નાહક મેરે સર બલા આએગી.

કુડકબી—નાહક કયું ગભરાતી હુએ, બંદી ઉસકા ઇલાજ બતલાતી હુએ. મએં દરવાજે પર જા કર એક હેલકરીકો બુલા લાતી હું, તું ઘબરા નહીં મએં અભી આતી હું.

[કુડકકા જાનાં, ચમ્બેલીકા ઉન્હી થએલોમેં મુરદેકો છુપાના.]

ચમ્બેલી—મુવે દોનોભી યાંહી મુવે, દુસરી જાએ મર કર કયું નહીં જહન્નમમે દાખેલ હુવે. [કુડક એક હેલકરીકો લે આતી હુએ]

કુડકબી--લો યે મુરદેકો નદીમે ડાલ આઓ. તુમકો ઈસકે દામ મીલેગા ખુશ હો જાવો. મગર ખબરદારીસે કામ કરનાં કે ઈસરાંરે જરાભી ઈજહાર હોને ન પાએ.

હેલકરી--મકદુર હુએ કે હમ તુમ સીવા રાજ બાહેર જાએ ? મએં ગરીબ હું મેરા કામ હુવા, પૈસેકે લીએ મએં રામ હુવા. લાઓ જલ્દ રૂપીઆ નીકાલો, ચલો કીસેમે હાત ડાલો.

કુડકબી--મીયા પહેલે મુરદેકો ડાલ આવ, ફેર અપની મજદુરી લે જાવ.

હેલકરી--બહોત ખુબ હુએ, યે બાત મુઝે મરગુબ હુએ.

[થેલા ઉઠા કર લે જાના.]

ચમ્બેલી—કુડક અબ કયા કરૂં, રૂપીઆ એકહી હુએ, દુસરા મુરદા કેસા જાયગા, મુવા હેલકરી અભી આએગા.

કુડકબી—બેટી તું ન ડર, વો દુસરા મુરદા પહેલેકી જાએ પર ધર. હેલકરી આવેતો કહેકે મુરદાતો વાપસ આયા તુમ દામ નહીં પાવોગે, અગર મુરદેકો વાપસ લે નહીં જાઓગે. ફેર દેખ એકુકીહી મજદુરીમે દુસદા મુર્દા ઉઠા લે જાતા હુએ યા નહીં, હેલકરી હુકમ બજા લાતા હુએ યા નહીં? [ચમ્બેલીકા દુસરે મુરદેકો પહેલેકી જાએ પર સોલાના, હેલકરીકા આનાં.]

હેલકરી--લાવો બેગમ સાહેબ મજદુરીકા રૂપીઆ દો હમ જાએં, ઔર જોરૂ બચ્ચેકી સાથ મઝે ઉડાએં.

કુડકબી--મીયાં યે કયા કહેતે હો? મુરદાતો વાપસ ચલા આયા, શાઈદ તુમને ઉસ્સે બરાબર નદીમે નહીં બહાયા.

હેલકરી--બુડહીયાં યે કયા બકતી હુએ, કહીં મેયતભી આ સકતી હુએ ?

કુડકબી--દેખો યે મુરદા પડા હુએ, કુછ હમને થોડાહી તુમારે લીએ ઝુટ ફીકરા ઘડા હુએ.

હેલકરી--યે નાપાકજાદા ભુત બના હુએ. અબકે ઇસકે લીએ યેહી સજા હુએ, કે નદી પર જા કર પહેલે ઇસ લટસે ઈસકી હડડી હડડી કા ચુરા બનાઉંગા, ફેર પાંનીમે બહાઉંગા.

કુકકુબી--ચલ તેરે સરસે યે મુરદોંકી બલા તો ટલી, અબ કોઇ તદબીર કરકે ગુલાબસેભી તુઝે મીલા દુંગી. મેરી ચમ્બેલીકી કલી હાલ કમ્બેખ્તાંકે હુકમકે મુતાબીક મએં દર પર દરબાંની કરને જાતીહું,ફેર દેખ કયા ગુલ ખીલાતી હું. મગર સો રૂપએ યાદ રખનાં. [દોનોકા જાનાં.]

બાબ દુસરા—પડદા દુસરા.

રાસ્તા.

[કમ્બેખ્તાંકા દાખેલ હોના.]

કમ્બેખ્તાં--તોબા તોબા, યે બેતાબ દીલને તો મુઝે નીહાયતહી સતાયા, સમ્બેરકો ગયા તો વાંહાંભી કરાર નહીં પાયા. હર ઘડી ચમ્બેલીકા ખીયાલ હુએ ઔર વો હટેલીકા તો તાબેઅ હોના મહાલ હુએ.

[કમ્બેખ્તાંકા સોંચમે ખડે રેહનાં, હેલકરીકા આનાં.]

હેલકરી--કમબખ્ત યેતો વોહી નાપાકજાદે કુબડેકા મુર્દા હુએ, કે જીસે મએં દો વકત નદદીમે ડાલ આયા. અએ ભુતોકે ચેલે ખબીસોંકે ગુરૂ, મુઝ ગરીબકો ઇતના સતાનેસે કયા તેરે હાત આયા ? ભલા અબ મેરે હાતસે કાંહાં જાએગા, દો વકતકી સજા અબકે એક દમ પાએગા.

[હેલકરીકા કમ્બેખ્તાંકા ગલા ઘોટનાં, કમ્બેખ્તાંકી જાનકા પરવાજ હોના, હેલકરીકા હીલા કર દેખનાં]

હાં અબ નદદીપર લે જાઉંગા, ઔર લાઠીઓંસે ઇસકી હડડી ફસલી ચુર કરકે ફેર પાનીમે બહાઉંગા.

[ઉઠા કર લે જાનાં.]

બાબ દુસરા—પડદા તીસરા

બાગ.

[ગુલાબકા ઔરતકા લીબાસ પહેન કર મુહ પર બુરકા ડાલકર આનાં, સૈયાદખાંકા મીન્નતો આજેજી કર કર મનાના.]

પીલુ.—ઠુમરી.

બએઠરે જાની બએઠરે.--યે રાહ.

સૈયાદખાં—

માનો પ્યારી મેરા તુમ માનો, મુઝે આશકે સાદીક જાનો.—માનો.
હીરે જડાઉંગા, તોડે ઘડાઉંગા, કદ્ર મેરી પએછાંનો.—મુઝે.
બનારસી સાડી, કોરજીસે જાડી, પહેનાઉં તુમ્હે બાનો.—મુઝે.
લખનૌકે ફુલકે, મથોરાકે પેડે, ખાને પ દીલકો ઠાનો.—મુઝે.
કીસકી હો દુખ્તર, નામ એ દીલબર, અપનાં બતા દો માનો.—મુઝે.

ગુલાબ— મઝકુર રાહ.

ન સતાઓ મુઝે ન સતાઓ, અપને રસ્તેસે તુમ અબ જાઓ.———ન.
ભાઇ હમારા, ગુલાબ પ્યારા, ઉસકે તો દીલકો દુખાઓ.—અપને.
પહેલે દો ખુશ ખુ, ચમ્બેલી ઉસકો, મુઝકો ફેર તુમ પાઓ.--અપને.

અબીયાત.

સૈયાદખાં——કબ્વેખાંકે સાત મએંને ઉસકી શાદી કર તો દી,
પર નહીં કરતી ચમ્બેલી ઉસ્સે મુતલક દીલ લગી.
મએંને ભી દીલમે પ્યારી યેહી ઠાંની અપને બાત,
શાદી કર લે આન કર જલ્દી ગુલાબ અબ ઉસકે સાત.

ગુલાબ———કૌલકે ઝુઠે હો તુમ, માંનું તુમારી કબ મએં બાત,
ઇસકા તુમ લીખ દો નવીશતા, સચ્ચી જાનું તબ મએં બાત.

સેયાદખાં——હાં, નવીશ્તા મુઝસે લે, લા દેતા હું લીખ કર તુઝે,
પર નવીશ્તા લેકે શાદાં, વસ્લસે તુ કર મુઝે.

[સેયાદકા જાનાં.]

ગુલાબ——દેખે બુડહોંકા ચલન, આદત જવાંકી દેખ લીઇ,
ભર ગયા દીલ શાહો રસ્મ હમને જેહાંકી દેખ લીઈ.
હુએ શીદા દૌલત પ કોઈ, કોઇ રંડીકા ગુલામ,
બદ હવસને દીલમે હરએકકે કીયા અપના મુકામ.
પાક બાજોંકો મોહબ્બીસ જાનતે હુએં બેશઊર,
કહેતે હુએં જીસ ચાહમે મતલબ હો ન ઉસ્સે ક્યા જુરૂર?
પર નહીં યે જાનતે કે પાંક ઊલફતમે જેહાં,
આજતક કાયમ રહી ઔરભી રહેગી બે ગુમા.
એક માંદર ઔર એક પીદરસે પએદા સબ ઇનસાંન હુએ.
દુશમની કયું ? કયું મોહીયા જંગકે સામાન હુએં ?
ખીંચતા હુએ ભાઈ અપને ભાઇ પર શમશીર કયું ?
અએશસે ભાઇ કે ભાઈ હોતા હુએ દીલગીર કયું ?
યે સમઝનેકે લીએ એક લફ્જહી કાફી હુએ બસ,
ગૌરસે દેખો હરએક ઝગડેકી બુનીયાદ હુએ હવસ.

[સેયાદખાંકા નવીશ્તા લે કર આનાં.]

સેયાદખાં--લે મેરી જાન યે નવીશ્તા, ઇનસાંકે બદલે જામીન હુએ ફરીશતા.

ગુલાબ—[પડનાં] અગર મએં કબ્વેખાંકે હજાર દીનાર દે કર ચમ્બેલીકી શાદી ગુલાબસે નહીં કરૂં, તો ગુલાબ જીતના જરીમાનાં માગે ઊતનેસે ઉસકા દામન ભરૂ. સાહેબ મએ ખુશ દીલ હું, જીસ વક્ત ચાહો ઉસ વક્ત વાસીલ હું.

સેયાદખાં--ઇસી વક્ત મેરી જાન, દો ચાર બોસે દે કર તો પુરા કર મેરા અરમાન.

ગુલાબ—[શાદી નીકાલ કર જાહેર હોનાં] લીજીયે સસુરજી ઓસે લીજીયે દરેગ ન કીજીયે. મઍં આપકા દામાદ હુવા હું, બજાએ ફરજંદકે. આપકો બેટેકે ઓસે લેને રવા હઍં, આપ કયું ખફા હઍ?

[સૈયાદકા ગઍરતસે શરમાંનાં, હેલકરીકા ચમ્એલી ઔર કુડકકો લે આનાં.]

ચમ્એલી—અચ્છા જાન, ઇસે મજદુરી દીજીયે, અબ ગમ ન કીજીયે. આપકે લાયક દામાદકો ઇસને વાસેલુઆર કીયા, યાને કબ્વેખાંકા બેડા પાર કીયા.

સૈયાદખાં—અઍ નાપાક લડકી યે કયા બકતી હઍ, કહીં ઍસીભી બાત હો સકતી હઍ? અઍ મજદુર તુ કયા ચાહાતા હઍ, ઇતના જોશમે કયું આતા હઍ!

હેલકરી—મજદુરી ચાહાતા હું સાહેબ મજદુરી. ખુદા જાને આજ કીસ કમબખ્તકા મુંહ દેખ કર આયા, જો એક ફેરેકી મજદુરીમેં ચોગને ધક્કે ખાયા.

ગુલાબ—અરે યે કયા મોઆમેલા, કયા બાત હઍ? કયા ગુજરા, કૈસા વારેદાત હઍ?

કુડકબી—ઉસકા ખુલાસા મઍં કરતી હું. સાહેબ, કબુતરપરવાજ ઔર બાજ દોનો શરાબ પીકે મર ગઍ, ઉસકી લાશેકો દો વક્ત નદદીમે ડાલ આયા, તીસરે વક્ત કબ્વેખાંકો ભુત સમઝ કર ઉસકી હડ્ડી ફસલી તોડ કર પાનીને બહાયા.

સૈયાદખાં—જબ કયા કબ્વેખાં મર ગયા?

ચમ્એલી—હાં, બાવા સાહેબ ગુજર ગયા.

સૈયાદખાં—શુક્ર જબતે, મેરે હજાર દીનાર બચે ખુબ હઍ, અઍ હેલકરી ઉસમેસે પચીસ દીનાર તુઝે દેતા હું કીસીસે યે બાત જાહીર નહીં કરનાં કયું તુઝે મરગુબ હઍ? અઍ ગુલાબ અપને ઇકરાર નામેકે મુતાબીક લે યે ચમ્એલીકા હાથ, જીન્દગી ગુજારો ખુરરમીકે સાથ આમીન, સુમ્મા આમીન. [દોનોકા હાત મીલા દેનાં].

કલ્યાંન.—ગજલ.

કુશાએ મુશકીલ.—યે રાહા.

સબ————મુબારક, મુબારક, ચમ્બેલી ગુલાબ, ના.
સલામત, સલામત, મહો આફતાબ.—મુબારક.
ગહે સાકી નૌશા હો, દુલહુન કલી,
પીયો વસલકી રોજો શબ આબ શરાબ.—મુબારક.
કુડક-સૈયાદ—જીયો જબ તલક દોનો મીલકે જીઓ,
ન દીખલાએ મુંહ હીજ આના ખરાબ.—મુબારક.
ગુલાબ-ચમબેલી-હુવે જેસો મકસદસે હમ દોનો શાદ, ના:
યુંહી સારી મજલસભી હો કામ યાબ.—મુબારક.

તમામ શુદ.